

Comarli – De taal van Padu

De Comarli leefden ongeveer in het gebied op de grens van het tegenwoordige Tsjechië en Slowakije, de Karpaten. De gegevens over hun taal zijn ca. 2000 jaar geleden opgetekend door de Romein Julius Viator. De taal lijkt een vroege afsplitsing te zijn van de indo-europese taalgroep. Bepaalde kenmerken doen vermoeden dat er in een later stadium vermenging heeft plaatsgevonden met andere, niet verwante talen. Zo ontbreken de sterke werkwoorden, die een gemeenschappelijk kenmerk vormen van alle indo-europese talen, volledig. Merkwaardig is ook de strakke regelmaat in de werkwoordsvervoeging.

Een andere opvallende eigenschap is de woordvolgorde, die strikt bepaald is. Bijvoeglijke naamwoorden komen na het zelfstandig naamwoord, terwijl voorzetsels weer *na* de betreffende woordgroep komen en dus beter met “nazetsels” zouden kunnen worden aangeduid.

Zowel bepaalde als onbepaalde lidwoorden ontbreken. Er zijn geen woordgeslachten; ook de persoonlijke voornaamwoorden in de 3e persoon kennen geen verschillende mannelijke en vrouwelijke vorm.

Een begin van naamvalsforming is te vinden in de persoonlijke voornaamwoorden, die een eerste, tweede en een gecombineerde derde en vierde naamval kennen. De tweede naamvalsvorm kan ook gebruikt worden met alle zelfstandige naamwoorden en eigennamen.

Spelling en uitspraak

Spelling en uitspraak zijn identiek aan die van het latijn. De letters *j, k, q, u, w, x, y* worden niet gebruikt.

De letter *c* wordt altijd uitgesproken als *k*. De *g* wordt uitgesproken als in het Engelse “good”.

De letter *v* wordt vóór een medeklinker, of aan het eind van een woord, uitgesproken als *oe*, en vóór een klinker als *w*. In enkele gevallen, zoals bijv. bij de uitgang *-ve*, als een *v*.

De klinkers *a, i, o* worden *altijd* uitgesproken zoals in *vaak, hier, boom*.

De *e* wordt uitgesproken als *è*, of als een stomme *e*. De combinatie *ae* wordt uitgesproken als *ee*.

De klemtoon ligt op de laatste lettergreep. Bij uitgangen als *-ar, -ve, -i, -v* komt de klemtoon op de lettergreep daarvoor.

Werkwoorden

Er is maar één werkwoordsoort. Alle werkwoorden zijn regelmatig.

De onbepaalde wijs van een werkwoord is stam plus *-a*.

Het, op het onderwerp betrekking hebbende, persoonlijk voornaamwoord (pvnw) wordt achtergevoegd.

Alleen in de 3de persoon kan daarnaast eventueel een apart onderwerp gebruikt worden, wat dan vóór de werkwoordsvorm wordt geplaatst.

Er zijn drie tijden: de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd.

De verleden tijd wordt gevormd door aan de stam de letter *i* toe te voegen, en daarna de *a* (2e en 3e persoon) en het pvnw.

Op dezelfde manier wordt de toekomstige tijd gevormd, maar dan met de letter *v* in plaats van *i*.

De laatste wordt, in de 1e en 2e persoon, ook gebruikt als gebiedende wijs (beleefdheidsvorm). Er is ook een bevelsvorm van de gebiedende wijs, namelijk stam plus alleen *-va*.

Verder is er een voltooid deelwoord (stam plus *-i*). Meestal wordt dat gebruikt met het hulpwerkwoord *ca* (hebben). Als een toestand wordt aangeduid wordt als hulpwerkwoord *sa* (zijn) gebruikt.

Er is een tegenwoordig deelwoord, dat wordt gevormd door stam plus *-as*.

En een aanvoegende wijs; die is gelijk aan de onbepaalde wijs, maar altijd met een voorgeplaatst onderwerp.

Voorbeelden:

	<i>taca</i>	(op)nemen, pakken			
<i>tacoi</i>	ik neem	<i>tacio</i>	ik nam	<i>tacvo</i>	ik zal nemen / laat ik nemen
<i>tacadvi</i>	jij neemt	<i>taciadvi</i>	jij nam	<i>tacvadvi</i>	jij zult nemen / neem
<i>tacati</i>	hij/zij neemt	<i>taciat</i>	hij/zij nam	<i>tacvati</i>	hij/zij zal nemen
<i>tacor</i>	wij nemen	<i>tacior</i>	wij namen	<i>tacvor</i>	wij zullen nemen / laten we nemen
<i>tacadvir</i>	jullie nemen	<i>taciadvir</i>	jullie namen	<i>tacadvir</i>	jullie zullen nemen / neemt
<i>tacatir</i>	zij nemen	<i>taciatir</i>	zij namen	<i>tacvatir</i>	zij zullen nemen
		<i>taci</i>	genomen, gepakt		

sa zijn

<i>soi</i>	ik ben	<i>sio</i>	ik was	<i>svo</i>	ik zal zijn / laat ik zijn
<i>sadvi</i>	jij bent	<i>siadvi</i>	jij was	<i>svadvi</i>	jij zult zijn / wees
<i>sati</i>	hij/zij is	<i>siati</i>	hij/zij was	<i>svati</i>	hij/zij zal zijn
<i>sor</i>	wij zijn	<i>sior</i>	wij waren	<i>svor</i>	wij zullen zijn / laten we zijn
<i>sadvir</i>	jullie zijn	<i>siadvir</i>	jullie waren	<i>svadvir</i>	jullie zullen zijn / weest
<i>satir</i>	zij zijn	<i>siatir</i>	zij waren	<i>svatir</i>	zij zullen zijn
		<i>si</i>	geweest		

<i>tacoi cam</i>	ik pak het wapen
<i>tacati cam</i>	hij pakt het wapen
<i>Padv tacati cam</i>	Padu pakt het wapen
<i>Solati taciati dranv</i>	Solati pakte de beker
<i>ciati taci dranv</i>	zij/hij had de beker gepakt
<i>tacvadvi cam dvive!</i>	pak je wapen!
<i>ristvadvi!</i>	staat u stil!
<i>ristva!</i>	halt!
<i>ristas</i>	rustend
<i>sas</i>	zijnde

Persoonlijke en bezittelijke voornaamwoorden

In de 1e naamval (als onderwerp) staat het pvnw altijd achter het werkwoord (stam plus -a) gevoegd.

In de 1e persoon enkel- en meervoud verdwijnt de tussen-a.

Alleen in geval van sterke nadruk mag het pvnw *tevens* los vóór het werkwoord geplaatst worden.

Er is een bezittelijk vnv / 2e naamval, dat gevormd wordt door de uitgang -ve achter te plaatsen.

Tussen de 3e en 4e naamval is geen onderscheid. Ze worden gevormd met de uitgang -s.

oi	ik	ois	mij	oive	mijn
dvi	jij	dvis	jou	dvive	jouw
ti	hij/zij	tis	hem/haar	tive	zijn/haar
or	wij	ors	ons	orve	ons, onze
dvir	jullie	dvirs	jullie	dvirve	jullie
tir	zij	tirs	hun/hen	tirve	hun

N.B. Spreek uit: *dvi* als “dwie”, *dvive* als “dwieve”.

Voorbeelden:

<i>coi drani</i>	ik heb gedronken
<i>Padv cati taci dranv? Vn, oi coi taci dranv.</i>	Heeft Padu de beker gepakt? Nee, ik heb de beker gepakt.
<i>hvarar orve</i>	onze huizen
<i>vacati dvis camar</i>	hij geeft jou de wapens

Zelfstandige naamwoorden en meervoudsvormen

Het Comarli kent geen lidwoorden. De woorden *li* (hier) en *la* (daar) kunnen, achter het znwd geplaatst, als aanwijzend voornaamwoord dienen.

Het meervoud is in principe stamwoord plus -ar. Een eventuele stomme e aan het eind van het woord komt daarbij te vervallen.

Bij samengestelde woorden staat het hoofdwoord vooraan, en meteen daarachter, dus *middenin* het woord, wordt de meervoudsuitgang geplaatst.

De tweede naamval wordt gevormd door de uitgang -ve. Deze komt achter de eventuele meervoudsuitgang. Er zijn geen andere naamvalsvormen voor zelfstandige naamwoorden.

Voorbeelden:

<i>comi li</i>	deze vrouw	<i>comen</i>	vijand
<i>comv la</i>	die man	<i>comarsi</i>	vrienden
<i>hvam la</i>	dat huis	<i>mvbiar Florative</i>	Florati's ouders
<i>com</i>	mens	<i>lvan comarenve</i>	het land van de vijanden
<i>comar</i>	mensen	<i>hvam comarsive oive</i>	het huis van mijn vrienden
<i>comsi</i>	vriend		

Telwoorden

1	<i>an</i>	10	<i>tvcan</i>	70	<i>cantvtvc</i>
2	<i>tvan</i>	11	<i>tvcan-an</i>	80	<i>cantrvtvc</i>
3	<i>tvrán</i>	18	<i>tvcan-cantrv</i>	90	<i>vntvcantuc</i>
4	<i>tvtran</i>	19	<i>vntvantvc</i>	100	<i>cente</i>
5	<i>canv</i>	20	<i>tvantvc</i>	1000	<i>milte</i>
6	<i>canan</i>	30	<i>tvrantvc</i>	veel	<i>tvvtv</i>
7	<i>cantv</i>	40	<i>tvtrantvc</i>	alle(s)	<i>tvrtv</i>
8	<i>cantrv</i>	50	<i>cantvc</i>	plus	<i>v</i>
9	<i>vntvcan</i>	60	<i>canantvc</i>	maal	<i>mv</i>

ano – (de) eerste, *tvano* – (de) tweede, *tvantvco* – twintigste, *cento* – honderdste, etc.

Telwoorden worden vóór het znmw geplaatst.

Voorbeelden:

<i>an dranv</i>	één beker
<i>tvan hvamar</i>	twee huizen
<i>tvrtv comiar</i>	alle vrouwen
<i>tvan v canv anati cantv</i>	twee plus vijf is zeven
<i>tvrán mv tvtran anati tvcan-tvan</i>	drie maal vier is twaalf

Woordvolgorde

De hoofdvogorde in een zin is steeds: [onderwerp –] werkwoordsvorm – lijdend voorwerp – meewerkend voorwerp. De vragende vorm heeft dezelfde volgorde en is alleen te herkennen aan de intonatie. Bijvoeglijke naamwoorden worden achter het zelfstandig naamwoord geplaatst. Een eventueel aanwijzend of bezittelijk voornaamwoord komt daar weer achter, en tenslotte een eventueel voorzetsel. Bijwoorden worden eveneens achter het gerelateerde woord geplaatst. Indien dat achter een bijvoeglijk naamwoord is, dan moet het met een koppelteken verbonden worden. Bijv.: *Hvam cvmv-tvrtae* – (Een) zeer groot huis.

Voorbeeldzinnen en -uitdrukkingen

<i>Comarsi oive, tacvadvir camar dvirve v camvadvir comen orve.</i>	<i>Mijn vrienden, neemt jullie wapens op en strijdt tegen onze vijand.</i>
<i>Ristvadvi! Sadvi ci? Sedadvi cla?</i>	Halt! Wie ben je? Waar kom je vandaan?
<i>Cadvi camar?</i>	Ben je gewapend? (Lett.: Heb je wapens?)
<i>Vacvadvi camar dvive ois.</i>	Geef mij je wapens.
<i>Coi camar un.</i>	Ik ben niet gewapend. (Lett.: Ik heb geen wapens.)
<i>Sidvadvi tut Hvammvbive.</i>	Kom mee naar de Tempel.
<i>Cvadvi socvin sitv!</i>	[Heb] een goede avond!
<i>Mvbicvm sa tvrtv sitv.</i>	Gezegend zij de Grote Moeder.
<i>Soi frait.</i>	Ik heb het koud.
<i>Sio Padv dori cvmv.</i>	Lang geleden was ik Padu.
<i>Loboi dvis.</i>	Ik houd van jou.
<i>Hvam li sati cvmv.</i>	Dit huis is groot.
<i>Hvam orve sati cvmv er.</i>	Ons huis is groter.

*dori cente sodrar
cente sodrar dori
cente sodrar dorv*

honderd jaar geleden
na honderd jaar
over honderd jaar

De eerste zinnen van het Wordingsverhaal:

*Cimi tactvarve tv, tvrtv siati an.
Cartv v tacti, dorola v dorolv, libv v marv;
tvrtvar siatir an.
Cartv lafiati tacti i, v vitiati vn tis-anae.
Milte mv milte mv milte sodrar dori,
cartv ciati siclv.*

Bij het begin der dingen was alles één.
Geest en stof, verleden en toekomst, leven en dood;
zij allen waren één.
De geest sliep in de stof, en kende zichzelf niet.
Na duizend maal duizend maal duizend jaren
had de geest een droom.

Woordenlijst

Zie hiervoor het afzonderlijke document.